

ARCHIU CENTRAL LÍRICH-DRAMÁTICH.

LA RONDA DE 'N TARRÉS.

DRAMA EN QUATRE ACTES Y EN VERS,

ORIGINAL DE

D. ARMENGOL MARQUÉS.

Estrenat ab gran aplauso en lo
TEATRO DE NOVEDADES lo dia 30 de Juriol de 1871.

PRIMERA PART.

BARCELONA.
IMPRENTA DE JAUME JEPÚS.

CARRER DE PETRITXOL, NÚM. 9, BAIKOS.

14
1871.

LA RONDA DE 'N TARRÉS.

Digitized by the Internet Archive
in 2013

LA RONDA DE 'N TARRÉS.

DRAMA EN QUATRE ACTES Y EN VERS,

ORIGINAL DE

D. ARMENGOL MARQUÉS.

Estrenat ab gran aplauso en lo
TEATRO DE NOVEDADES lo dia 30 de Juriol de 1871.

——
PRIMERA PART.
——

BARCELONA.
IMPRESA DE JAUME JEPUS.

CARRER DE PETRITXOL, NÚM. 9, BAIXOS.

1871.

REPARTIMENT,

PERSONATGES,

ACTORS,

LAYA:	D. ^a ANA SOLÀ.
CATERINA..	» JOSEFA MATEO.
TARRÉS..	D. ANTONINO GRIFELL.
JOAN..	» CÀRLOS GIRBAL.
BERNAT..	» JOAN PERELLÓ.
JOSEPET.	» JAUME CATALÀ.
GRABAT.	» CONRADO COLOMÉ.
COLOM.	» JAUME LLIBRE.
D. ESTEVE..	» LLUIS SANTIGOSA.
UN SARGENTO.	» N. N.

Soldats y homes de la Ronda.

La acció es en Barcelona.

La propietat de aquesta obra pertany à D. Albert Bernis. Lo Director del *Arxiu central lirich-dramàtic*, es l'únic encarregat del cobro de propietats, y ab ell deurán enténdrers totes las Empresas y Societats particulars que vulgan representarla.

Quedan reservats tots los drets.

ACTE PRIMER.

Lo teatro representa la casa de 'n Tarrés, decentment amoblada. Taula ab escribauia y un quinqué encès, periódichs y un candelero ó palmatoria apagada. Porta al foro, dos á la esquerra y finestra á la dreta. Al aixecarse 'l teló tocan las set.

ESCENA PRIMERA.

LAYA, á la finestra.

¿Las set y no son aquí?
No sè que sènt lo meu cor
que palpita de tal modo
que 'm fá temer... ¡Qué ditxós
deu ser l' home que no pensa
en grandesas ni en loor,
y treballa tot lo dia
per cubrir sa obligació!
'L viure aixis com jo visch
es viure morta en lo mon.
Tenir que sè encubridora
d' estafas, robos y morts,
¿y tot perquè? pera viure
ab un home que 'm fá horror.
Sento passos... Si será?...
Ja pujan. Si, si. Ehs son.

ESCENA II.

LAYA, TARRÉS, GRABAT, COLOM y varios de la Ronda.

GRABAT. Molt bona nit!

TARRÉS. ¿Qué hi ha, Laya?

LAYA. Us esperaba ab temor.

- COLOM. La Laya no 's vol convencer
que naveguem sense pó.
- TARRÉS. Quant jo 'm fico en un negoci
vaig assegurat del tot.
—;Digas ¿ha vingut algú?
- LAYA. Sí, ha vingut un senyó.
- TARRÉS. ¿Y no t' ha dit com se deya ?
- LAYA. No li he preguntat 'l nom;
es de una edat avanssada
y vesteix qu' es un primor.
Molt elegant y molt fi :
fins porta cadena d' or
y un anell plé de brillants.
- TARRÉS. ¿Y no t' ha dit lo que vol? *(Ab ansia.)*
- LAYA. Diu que tornarà aviat.
- COLOM. Algun negoci... *(Fen corra els dits.)*
- TARRÉS. Oh! si. Prou!
Vès d' arreglarme 'l sopá,
que tinch feina dintre poch.
- LAYA. ¿Que us quedeu? *(Als demés.)*
- GRABAT. No pas avuy:
anem á sopá al Falcó.
- COLOM. Ja 'l tenim ben afanyat.
- TARRÉS. Vaja, cuytal *(A Laya.)*
—Tú, Colom,
despatxem avans no vingui
altre cop aquet senyó.
- COLOM. Com vulguis, tot m' es igual.
(S' disposa á contá l' boti que s' han de repartir.)
- TARRÉS. Vaja, Laya, ¿que no 't mous?
- LAYA. Home, si hi vaig de seguida.
- TARRÉS. Per anarhi ccrres poch.
- LAYA. *(Ditxós qui de vista 't perdi.)*
- TARRÉS. ¿Que dius, Laya?
- LAYA. *(Res de bó.)*

ESCENA III.

TARRÉS, GRABAT, COLOM y varios individuos de la Ronda.

- COLOM. ¿Quantas parts se n' han de fer?
- TARRÉS. Sis.
- GRABAT. ¿Com sis?
- TARRÉS. Sí senyó.
- COLOM. Pero si no mès som cinch.
- TARRÉS. Es que jo 'm conto per dos.
- GRABAT. Ah! bueno. Si tú 't parteixas...
- TARRÉS. Ja us donaré explicacions.
Es vritat qu' aqui som cinch;
mes la Laya 'ns convé molt
tenirla de nostra part;

per lo tant un regalot
es precis que tots li fem.
No us dolgui. Creyeume, noys;
debem tenirla contenta:
del contrari 'ns pert á tots.

GRABAT. (Ja 't veig venir, Fray Gerundio.)

COLOM. (Be ho veig prou lo que tú vols.)

TARRÉS. Are vosaltres sou duenyos.—

GRABAT. Fuig, home.

TARRÉS. ¿Qué hi dius, Colom?

COLOM. Per mi array! ja estem entesos.

(Pero francament, 'm dol.) (A los demás.)

TARRÉS. Per vosaltres que hi ha obstacle?

TOTS. Cá, no, per nosaltres no.

GRABAT. Així com així no es nostre;
de consegüent costa poch.

TARRÉS. Pues conta, mira 'l que hi há.

COLOM. Aquí set cents vint y nou.

GRABAT. Si qu' habem estat uns burros
no arribá á mil, ¿eh, Colom?

COLOM. Jo crech qu' hem estat uns sabis,
perque 'ns ho hem emportal tot.

GRABAT. Ah, bè, si mes no n' hi habia.—

COLOM. Tretse... diset... vint y nou —

TARRÉS. Mentrestant, femhi un cigarro.

GRABAT. Tant se val que n' hi fem dos.

¿—Tú, Moreno, tens papé? (A un de la ronda.)

COLOM. Cinquanta. (Contant.)

GRABAT. (A un de la ronda que li dona papé.)
No, ja 'n tinch prou.

TARRÉS (¿Qui deurá sè aquet bon home
que porta cadena d' or?)

Y las vuyt son á la vora.—

GRABAT. Aquet papé no es gens bó.

COLOM. Moreno, la teva part! (Dsnantlos disés.)

Tè la teva, Salvadó,
y un altre cop mes ligeros,
que aquets negocis son bons
quant se tè serenitat
y abundancia de valor:
del contrari son dolents
si al empéndrels un tè pó.

Con que, molt ojo y cuidado

si esteu bè ab lo vostre coll.

Tè tú, Grabat, aquí ho tens.

GRABAT. ¿Y perquè no 'm donas or?

¿ahont aniré carregat?

¿Que no ho coneixas, Colom?

COLOM. Si no haguessis estat burro.

GRABAT. ¿Y ara, perquè 'm dius axó?

COLOM. Perque has robat tan sols plata.

GRABAT. Oh, y encara gracias, noy.

- Tarrés, mireus, fins demá
guardeumho, feume l' favor.
COLCM. Vos, Tarrés, aquí teniu
las dos parts.
- TARRÉS. Bueno, Colom.
COLCM. Aquesta es la que á mi 'm toca.
TARRÉS. Bravo! ¿Está repartit tot?
COLM. Sí.
TARRÉS. —Allavors escolteume,
que tenim que parlá un poch.
GRABAT. Vinga.
COLM. Tú dòm tabaco, (*A un de la ronda.*)
perque 'l meu 'l trobo fort.
TARRÉS. Ab aquest ja van tres robos
de gran consideració:
n' han donat part al govern
y ls' lladres han fugit tots.
GRABAT. Que no; ¡si 'ns estem aquí!
TARRÉS. Fora bromas y atenció.
Es precis fè alguna victima:
que 'l govern vegi que jo
no descanso ni sossego
per descubri als malhechors.
COLM. Mira, en surtint á la Rambla
n' agafarè cent si vols.
GRABAT. ¿Pero á qui?
COLM. ¡Oh! No t' espantis.
Al que 'm diguis, qualsevol:
al que vegi mes tranquil,
aquell pagarà per tots.
L' agafas y un cop lo tens,
al portarlo á la pressó
li ficas á la butxaca
un punyal y paperots.
L' govern queda content
y nosaltres en bon lloch.
TARRÉS. Donchs á tú 't dono l' encárrech. (*A Colom.*)
COLM. Descuyda, no tinguis po.
TARRÉS. Tú, Grabat; ara es precis,
ja que 'ls coneixas á tots,
fer de modo y de manera—
que 'l govern m' ho encarga molt,—
de agafá algun lliberal
d' aquets que tenen més nom.
Es precis buscá una víctima,
un ignocent, qualsevol;
un... en fin, que no 'ns conegui.
L' acuseu d' haber fet morts,
l' acusas també dels robos;
l' govern ho agraeix mol,
y al saber qu' es lliberal
lo pobre home ja 'n tè prou

ab lo govern d' avuy dia
y ab tals recomendacions,
al menos per aná á Ceuta
si no li donan garrot.

COLOM.

¡Calla, home, més no parlis.
Ve com corona á n' al front !
Casualment antes d' ahi
se 'm vá presentá un minyó
conegut de fa mol temps
y que está ignorant per sort
de que jo sò de la Ronda.
'M vá dir que per favor
si li sabia treball,
fos de la clase que fos.
Es de ideas avansadas,
es un lliberal dels bons;
pero es pobre.

TARRÉS.

Pues si es pobre
mes bè estaré á la presó.
Mira, féslo veni á casa,
sense dirli qui jó sòch,
que mentrestant pensaré,
quedantme á n' aquí tot sol,
ja que tè d' aná á presidi,
de que hi vagi ab molt honor.
Con que, *lo dicho, señores;*
vigilancia per tothom,
y qui la fassi qu' ho pagui,
qu' es precís espurgá l' mon.
A vosaltres encarrego
vigilancia sobre tot. (*Als dos individuos.*)
que 'l que s' ha de menjá un altre,
es molt just y decorós,
que ja que prestem serveys,
ns' quedem ab los honors.
Cada hú vagi al seu puesto
y reunirse á las nou,
á la hora de cada dia,
per si hi habia algun trastorn.
Tú, Grabat, quedat aquí,
que tenim de parlá sols.

COLOM.

TOTS.

GRABAT.

TARRÉS.

A la orden, Capitan.

Bona nit.

Adeu.

Adios.

ESCENA IV.

TARRÉS Y GRABAT.

TARRÉS.

Al demés, es necesari

- GRABAT. Grabat, que 's fassi l' ull viu:
tinch ansia de fer negocis.
Jo també 'n sento desitj,
y molt més desde que 's conta.
que 'l govern está en perill.
La situació política
está tocant al seu fi,
y si entra un amo nou,
ja podem dir bona nit.
- TARRÉS. Com que 's veu qu' está embrollat
l' negoci, per ço 't dich,
qu' hem de fer la vista llarga
si volem mori en l' llit;
que si puja un nou govern,
'm treu lo mando dels dits.
sens reconeix 'ls serveys
que li presto dia y nit.
Pero com só previsor,
si 'm surt lo que tinch aquí,
dono un cop, que de segú
m' tindrà de valer mils. (Al cap.)
- GRABAT. ¿Y aixó qu' es?
- TARRÉS. Aquesta llista
de liberals, qu' es precis
portarlos á terra estranya,
ans de triunfá son partit.
- GRABAT. Si per algo jo soch util
Tarrés, disposa de mí,
¿Ja sabs tú hont ss reuneixan?
- TARRÉS. Un d' ells avuy m' ho ha dit,
y m' ha dat ls' noms de tots
ab reserva.
- GRABAT. Si es aixís,
se li deu donar propina...
- TARRÉS. Si jo 'ls casso tot seguit
ó demá, no 'n passis ansia
de la espia...
- GRABAT. ¿Qué vols dir?
- TARRÉS. Que una vegada embarcats
tots los que á n'aquí hi ha escrits,
agafo pe 'l coll l' espia
perque may mes siga vil.
- GRABAT. Pero home, no comprench...
- TARRÉS. ¡Si qu' ets dú! Escóltam aquí.
¿No comprens que jo al espia
perque cantés tot seguit,
li he promès qu' així que 's cassin
li daria molts mils?
- GRABAT. Ah, bè, si, y despatxantlo
t' ahurras...
- TARRÉS. ¿Entens que 't dich?
Y despues, que si es vritat

que, venent á n' ells, á mi
un gran servey m' ha prestat,
de cap modo tinch desitj
de que ell pugui algun dia
vèndrem á traició á 'n á mi.

GRABAT.

Nada, noy, es ben pensat.

TARRÉS.

També 'm costa perdre nits,
rumiánt sempre de quin modo
faig un favor á un amich.

(*Trucan.*)

GRABAT.

Calla, que trucan.

TARRÉS.

¿Qui hi ha?

D. ESTEVE.

(*Dintre.*) ¿Fará l' favor, si es servit?

TARRÉS.

Obra, deu sè aquell senyó
que la Laya antes ha dit.

GRABAT.

¡Ja vá! ¿Qui sab tal volta...?

ESCENA V.

Dits, D. ESTEVE.

D. ESTEVE. Que tinguin molt bona nit.

(*Vestirá molt elegant, cadena d' or, anell de brillants, et.*)

TARRÉS. Prengui assiento.

D. ESTEVE. (*Sentantse.*) Tantas gracias.

GRABAT. Si incomodo...

TARRÉS. Es un amich.

D. ESTEVE. Dispénsin que prengui aliento,
perque estich mes mort que viu.

TARRÉS. Vostè es duenyo.

GRABAT. (*A Tarrés.*) (¡Quin brillant!)

D. ESTEVE. Al demès, jo vinch aquí
perque 'm presti un gran servey,
y li quedaré agrahit.

Jo tinch cinquante quatre anys,
y per fortuna sòch rich.
(*Miradas d' inteligencia entre Tarrés y Grabat.*)

Mes lo susto que tinch ara
dintre 'l cor 'm fá patir.

No tinch dona ni parents,
ni molt menos tinch cap fill;
es dir, soch sol en lo mon,
que ja es un viures ben trist.

Pero bueno, anem al cas:
antes d' ahí al dematí
m' ván remetre un anónim,
fentmé amenassas á mils
si demá entre sis y set
no entregaba lo que tinch,
que son uns quinse mil duros,
qu' he ahorrat desde que visch.
Lo plasso compleix demá.

y per fi m' he decidit
á entregar la cantitat,
en billets que porto aquí. (*Novas senyas.*)
Aixís es que li suplico,
que ja que vosté s' desviu
prestánt favors á n' al poble,
li quedaria agrahit
si deixaba que un dels seus
m' acompanyès á n' á mí;
perqué... francament, tinch po
de que 'm mátin aquells vils.

TARRÉS.

¡Lladres!

GRABAT.

¡Si sembla mentida!

TARRÉS.

¡Que un hom' no está may tranquil!

GRABAT.

Es precis fé un escarment.

TARRÉS.

Se 'n recordarán de mí.

D. ESTEVE.

L' susto que m' han donat...

TARRÉS.

Bè prou que m' ho penso aixís.

Y digui, l' lloch designat,

¿ahont es?

D. ESTEVE.

No molt lluny d' aquí:
cap á Gracia, en mitj d' un camp.

Tingui, ¡en lo papé está escrit!

TARRÉS.

¡Tunantes! ¡Quinse mil duros!

(*Llegint.*)

GRABAT.

¡Ja 't dich jo qu' es un pessicch!

TARRÉS.

Jo li dono ma paraula
que pot está ben tranquil;
lo qu' es l' diner prometo,
que no arribará als seus dits.

(*A Grabat.*)

Miri, vusté... Federico,
s' reuneix ab quatre ó cinch,
y vá á n' al lloch designat,
tal com marca aquesi escrit.

Posi molta vigilancia,
y al que rondi per allí
me 'l posa prè de seguida:
jo prometo trobá 'l fil.

GRABAT.

Corrent.

D. ESTEVE.

Donchs bueno, de passo.
com que jo á Gracia visch...
vindrá bé que m' acompanyi...

TARRÉS.

Home, no sigui atrevit;
voste no sab que s' esposa
que entrin ls' lladres de nit.
burlantse de la justicia,
y poden cometre un crim.

No senyó, no, de cap modo:
vosté ja no 's mou d' aquí.

Lo que farem, ficar tropa
á n' al pís que vosté viu.
per un cas qu' élls hi anéssin.

D. ESTEVE.

Ben pensat.

- TARRÉS. La clau del pis,
¿ahont la tè?
- D. ESTEVE. (*L' hi dona.*) ¡La porto sobre!
- TARRÉS. Corrent donchs : ¿y ahont viu?
- D. ESTEVE. Carrer de la Llibertat,
número setanta sis.
- TARRÉS. Aquí tè la seva casa.
- D. ESTEVE. D. Geroni, gracias mil.
(¿Quin home! Tè un noble cor.)
Li quedo molt agrahit,
tant, que jo premiare
tot quant ara fá per mí.
- TARRÉS. Cumpleixo lo meu deber
tan sols, y 'm conto felis;
y si aceptés recompensa
despues d' haberlo servit,
estich cert que la conciencia
no 'm deixaria dormir.
(¿Perque vull mes recompensa.
que robarli ls' quinse mil?)
- D. ESTEVE. (Es un subjecte de prendas;
pot está el govern tranquil.)
- TARRÉS. Si te gust de descansar
fare que 'l guihin al llit.
- D. ESTEVE. Casi bè li agrahiria.
- GRABAT. (Negoci fet.)
- TARRÉS. A n' aquí
mani com á casa seva.
- D. ESTEVE. Créguim que ho crech com ho diu.
- TARRÉS. ¡Loyal Surt á n' aquí fora.
- D. ESTEVE. No la incomodi per mí.
- TARRÉS. Encén un llum pe 'l senyó,
y guíal al primé pis.

ESCENA VI.

Dits y LAYA.

- LAYA. Déixam pendre un candelero.
(*Encen un candelero.*)
- ¿Vamos? (*A D. Esteve.*)
- D. ESTEVE. (*A Terrés.*) Ab lo seu permis.
- TARRÉS. Que procuri descansar.
- GRABAT. Que tingui una santa nit.
- D. ESTEVE. ¡Gracias, gracias! Igualment.
- LAYA. Vingui. Seguéixim á mi,

ESCENA VII.

TARRÉS , GRABAT.

(*Després de mirarse l' un al altre.*)

TARRÉS. ¿M' has comprés?
GRABAT. Perfectament.
TARRÉS. Bona idea vaig tenir
fent una escala secreta
per baixá á n' al primè pis:
l' arcoba del entrésuelo
ns' ha de produhi mols mils.
GRABAT. Avuy s' fá un gran negoci.
TARRÉS. Cada dia fos aixins.
GRABAT. ¿Y á quina hora vols que 'l mati?
TARRÉS. Quant lo vegis adormit.
Y cuydado ab la cartera,
que n' hi porta quinse mil.

ESCENA VIII.

Dits y LAYA.

LAYA. Ja 'l tenim aposentat.
TARRÉS. (*A Grabat.*) Vigila, y fès lo que he dit.
GRABAT. D' aixó no 'n passis cuidado,
ja sabs que soch bon amich. (*Se 'n vá.*)

ESCENA IX.

TERRÉS y LAYA.

LAYA. Quant vulguis tens l' sopá.
TARRÉS. No tinch gana aquesta nit.
LAYA. ¿En què pensas?
TARRÉS. Déixaho corre.
LAYA. ¿Geroni, no m' ho vols di?
TARRÉS. Ves al llit y dorm tranquila.
LAYA. No sè perque 'l cor me diu
que 'l forastè qu' abaix dorm
tardará los ulls á obri.
TARRÉS. Calla, tonta.
LAYA. ¡Ay Geroni!
de segú qué será aixins.
TARRÉS. Vaja, vès á descansar,
que quant siga mitja nit
posaré á la teva má

- un anell de brillants fins.
- LAYA. ¡Ay, Geroni, com m'enganyas!
Impossible es ser felis.
- TARRÉS. Creume Laya, no t'enganyc;
pero has de fer lo que 't dich.
Retira 't, qu' ara m' fas nosa.
- LAYA. Geroni, estás intranquil.
¿Que tens? ¿que 't passa?
- TARRÉS. ¡No res!
- LAYA. ¿Potsè meditas un crim?
Geroni, per Deu, no ho fassis.
- TARRÉS. Vésten, Laya, surt d'aquí.
- LAYA. ¿Que no comprens qu' algun dia
s' arribará á descubrir!
Tantas morts y tants de robos
com fas de dia y de nit
¿no t' acusan la conciencia?
¿que? ¿no 't diu el cor á crits
que 'l dia que 's descubreixi
t' espera un trist porvenir?
Un presidi, una cadena
t' espera! no ho duptis, si!
Serás l' escarni del poble
y la presa del butxí.
- TARRÉS. ¡Laya, calla!
- LAYA. Vull qu' escoltis.
- TARRÉS. Laya, vésten, vésten dins.
- LAYA. L' home que com tú abusa,
que no 's cansa de fer crims
y no gosa dir despues
jo he sigut, jo soch l' vil,
es un cobart, un canalla,
un miserable, un rui!
- TARRÉS. ¡Laya! tanca aquesta boca!
(Amenassatlà ab una cadira y agafantla per una mà.)
- LAYA. ¡Dèixam! ¡No 'm toquis!
- TARRÉS. ¡A dins!
- LAYA. No, si jo ja vull que 'm séntin.
- TARRÉS. Ofega, Laya, aquets crits.
- LAYA. Vols assessiná al pobre home
que hi ha baix al primè pis,
Adintre, dona perjura.
(L' agafa y l' empeny á la porta.)
- LAYA. ¡No 'm toquis!
- TARRÉS. A dintre 't dich.
Y si 't sento una paraula
al punt deixas d' ecsistir.
- LAYA. ¡Deu meu! treyeume del mon
si haig de viure sempre axins.
(Entra per forssa dintre la 2.ª porta esquerra.)

ESCENA X.

TARRÉS.

¡Ojalá! si te 'n anabas
estaria molt bè sol.
¡Si aquesta dona no es dona!
es una serp, un lleò,
un dimoni del infern,
un volcán abrassador !
Y ara jò ¿em ho arreglo
sense haberhi confusions
per trovar luego una víctima
y poderli penjá ab el mort?
Ho veig un xiquet difícil.
No obstant, si avuy en Colom
m' cumplia la paraula
que m' ha dat d' aquell xicot
que diu qu' está sense feina,
de segú que feya l' cop.
Jo 'm quedaba ab los diners
y al final de la funció
acumulaba aquest jove
d' haber sigut l' traïdor;
y aixins veuria 'l govern
que si es vritat que 's fan morts,
en cambi sempre vigilo
pera descubri als seus autors.
Sento pasos... Si serà?...

ESCEVA XI.

TARRÉS, COLOM, JOAN.

COLOM Bona nit.
TARRÉS. ¿Que hi ha de nou?
COLOM. Que aqui li porto aquest jove
de qui li he parlat fa poch.
TARRÉS. (¡Oh, fortuna! estem salvats.)
COLOM. Es honrat fins als talons,
y á mès á mès, lliberal.
TARRÉS. Aquet partit l' honra molt.
Jo m' alegro de que abrigui
las ideas que tinch jo.
JOAN. Professo las dels meus pares
TARRÉS. ¡Endevant, aixó es molt bo!
Los que som d' aquet partit
tan brillant y tan honròs

trobem sempre recompensa,
no 'ns falta may protecció
(A Colom.) (Ja 's coneix qu' es lliberal.

JOAN.
COLOM. ¿Que si ho es? y dels mes bons.)

TARRÉS. En aquet mon no mes goso
quant puch prestá algun favor.

JOAN. Gracias, jo li estimaré...

TARRÉS. Bueno! anem á la qüestió.
Lo cas es que tinch á Gracia
alguns mobles de valor
y m' es precis trasladarlos
aquí casa.

JOAN. Entench.

TARRÉS. Si vos,
suposat no teniu feina,
us voliau guanyá aixó
m' ahorrabau de buscá un home
y quedabam en pau tots.

JOAN. Si senyó; molt li agraheixo.

No dich mobles, lo que fos,
perque tinch tres criaturas
que aixis que veuhen lo sol
ja demanan á sa mare
l' pá que encara es al forn.

TARRÉS. ¡Si que amigo es una llástima!
Aquest dimoni de mon...

JOAN. Al demès, quant vosté vulgui.

TARRÉS. Si pot sér demá, milló.

JOAN. ¿Y á quin carré s' ha d' aná?

TARRÉS. Vos daré una apuntació. (Escriu.)

»Llibertat, setanta sis.

JOAN. Está molt bè D...

COLOM. (Repren dient.) Anton.

JOAN. D. Anton, perdi cuidado;
cumplirè ab ma obligació.

TARRÉS. Demá á primera hora
us vindrá á buscá en Colom,
us dará la clau del pis,
vos aneu á Gracia sol,
us entereu del moblatje
y despues que ho hageu vist tot
tanqueu y veniu á véurem
per dirme si 'n voleu molt.

JOAN. Oh per ço no renyiriam.

TARRÉS. Ja ho sè, y en prova d' aixó
que aquí os dono tres pesetas
de adelanto. (Las hi dona.)

JOAN. Tant favor!

TARRÉS. No estranyeu que us ho demani
perque soch formal en tot.

JOAN. Pues bueno, si vosté ho mana...

TARRÉS. Sí, d' aquet modo es milló.

JOAN. Pues senyors, hasta demá.
¿Y quant 't veurè, Colom?
COLOM. Ja passaré á casa teva.
JOAN. Bueno bueno, corrent donchs.
COLOM. Ja 'm podrias fè un regalo
d' haberte fet l' favor.
JOAN. Com vulguis.
COLOM. ¡Es una bromal
JOAN. Gracias, mil gracias, Colom.
Al menos avuy tinch pá
pels meus fills, ja soch ditxós.

ESCENA XIII.

TARRÉS.

Ja tinch la víctima, Bravo!
Faré un negoci rodó.
(S' dirigeix al foro á temps que surt Grabat).

ESCENA XIII.

TARRÉS, GRABAT, y LAYA.

(Que 'ls observà tota la escena sens ser vista.)
GRABAT. Tarrés, no he tingut espera.
Abans de dormi l' he mort.
Aqui porto la cadena,
l' anell y 'l relotje d' or.
TARRÉS. ¿Y la cartera?
GRABAT. ¿Soch tonto?
La cartera abans que tot.
Al principi s' resistia;
mes li he clavat fins 'l pom.
TARRÉS. Tot 'm surt com jo desitjo:
ja he vist al treballadó.
GRABAT. ¿Ha vingut?
TARRÉS. Sí, l' ha portat
arà mateix en Colom.
GRABAT. ¿Y qué tal, serveix pel cas?
TARRÉS. Per ná á presidi es bó.
GRABAT. Endevant, vinga una víctima,
y deu mil si no n' hi ha prou.
TARRÉS. Noy, aquesta es necessaria,
perque, creume, 'ns hi vá 'l coll.
GRABAT. Tú dirás lo qu' haig de fer.
TARRÉS. Escolta y presta atenció,
que avuy es nit de misteris
y debem pensarhò tot.

- Aqui t' entrego la clau.
Ah! ja! la clau del senyó...
GRABAT. La prens y te 'n vas á Gracia
TARRÉS. acompanyat d' un ó dos;
abans avisas 'l carro
que 'ns serveix, lo de ca 'n Roch
y quant sigui un xich mes tart
vens ab ell, hi fico l' mort,
á Gracia, tú te l' emportas
custodiat pe 'ls altres dos,
lo deixas á casa seva,
tancas la porta altre cop,
y vens á dar-me la clau
com si tal cosa no fos;
perque demá á primera hora
tinch que dar-la á 'n 'en Colom
perque l' entregui á aquell home,
al honrat treballadó
que ha de ser sense pensarho
víctima del meu bon cor.
Ab això molta prudencia
molt sigilo y poch soroll.
Y á quina hora?
GRABAT. Allí á las tres
TARRÉS. has de fer qu' estiga tot.
GRABAT. Bon negoci!
TARRÉS. Bona breva!
GRABAT. Quinse mil.
TARRÉS. Es pessich gros.
GRABAT. Ja ha estat ganga
TARRÉS. No m' ho creya.
GRABAT. En mitja hora n' hi ha hagut prou.
TARRÉS. ¡Quina hassanya!
GRABAT. ¡Quina ditxa!
TARRÉS. Quina astucia!
GRABAT. ¡Quin valor!
TARRÉS. Ningu ho diria.
GRABAT. ¡Qu' es cás!
TARRÉS. Estem tranquils.
GRABAT. ¡No que no!
TARRÉS. Dintre un any...
GRABAT. Tots dos en colxe.
TARRÉS. Sigui fent robos...
GRABAT. O morts.
TARRÉS. Lo de menus es matar.
GRABAT. Lo de més es teni or.
TARRÉS. Dónam la má.
GRABAT. Aquí la tens.
TARRÉS. Apreta bé.
GRABAT. De bon cor.
TARRÉS. M' ets amich.
GRABAT. No ho duptis may.

- TARRÉS. Vigilancia sobre tot.
CAABAT. Vaig á cumplir la consigna.
TARRÉS. A mitja nit reunió,
no ten' olvidis.
GRABAT. Descuida;
no tingas gens de temor. (Se 'n va.)
TARRÉS. (Ab veu alta y furor.)
Dintre un any m' haig de fè rich
á pesar de tot lo mon.
LAYA. (Molt me temo que á presidi (Se 'n va.)
anirás dintre de poch).

(Laya, qu' ha estat escoltant, al anársen Tarrés diu los dos versos ab la mateixa entonació.)

FI DEL ACTE PRIMER.

ACTE SEGON.

Sala : porta al foro, á la esquerra un altra porta ab clau al pany; un altra á la dreta, segon terme. Cadiras de fusta : una calaixera, una tauleta ab tapete y un vetlladó de modista.

ESCENA PRIMERA.

BERNAT, CATERINA cusint una camisa.

- BERNAT. Nena, veig que triga molt
á vení avuy en Pepet.
- CATERINA. ¡Y jo dech anarnem!
- BERNAT. ¡Guapo!
Y si essent tú fora ell vè,
¿cóm entrarà?
- CATERINA. Per la porta:
deixant ajustat...
- BERNAT. Ja entech.
- CATERINA. A robar no han de venir...
- BERNAT. ¡Pots fiarte en aquest temps!
¿No sabs lo que li ha passat
á n' al pobre Joanet
Novellas?
- CATERINA. ¿Qué li ha passat?
- BERNAT. ¡Tot Barcelona n' vá ple!
- CATERINA. Mentres acabo la feyna
conteumho!
- BERNAT. Donchs, ten entés
que 'l pobre Joan estava
sense treball...
- CATERINA. Si, ja ho sè!
- BERNAT. Pues sembla que un conegut
qu' ell tenia—¡'l molt pillet!—
vá proposá á n' en Joan
que á un pis de Gracia anés
á ferse cárrech d' uns mobles

per trasladarlos.

CATERINA.

Y qué?

BERNAT.

L' hi varen donar la clau,
á la casa s' dirigeix,
obra la porta, entra á dins
cantant, molt tranquilament,
y aixins qu' entraba á la sala...
—¡Pillos! ¡Infames!—

CATERINA.

¡Bè! ¿Que?

BERNAT.

¿Qué? Que va sentí una veu
que li deya : «Dona 't pres.»
No sé qué mès li dirian;
pero 'l que sí sè molt bè
que válgali l' tení astucia
que si nó, no ho conta mès.

CATERINA.

Pero bè, que voleu dir?

BERNAT.

Vull dir que l' home mateix
que li vá donar la clau
perque 'ls trastos trasladés
era qui pensat tenia
deixarlo allí terra estés.

CATERINA.

Y serian de la Ronda.

BERNAT.

Y es clà, dona, ¿no ho comprens?

CATERINA.

¡Infames! ¡No 's cansan may
de fer maldats!

BERNAT.

Sò molt vell;

pero 't juro que si arriba
per sort 'l crítich moment
de que 'l poble fassi armas
en contra d' aquets pillets
no seré jo pas dels últims
á surtí ab lo meu fusell.

CATERINA.

No digui aixó.

BERNAT.

¿Que no ho digui?

Y tú, noya, tu 'l defens?
Ton pare es á Filipinas
per sa causa.

CATERINA.

¡Prou que ho sè!

BERNAT.

Y donchs, no 'l planyis ; es lladre!

CATERINA.

Vos, Bernat, y ningú mes
sabeu si jo tinch motius
per odiarlo.

BERNAT.

Es ben cert !

Al teu pare á Filipinas
lo feu aná, y mès á mès
de tú volia favors
per deshonrarte. Es mal fet
que no ho descubreixis tot
punt per punt al teu promes.

CATERINA.

¡Deu me 'n quart! ¡Aixó jamay!
S' perdria en Josepet.
Sols á vos ho vaig confiar

perque 'm vau fe jurament
de no dirli may !

BERNAT. Descuyda:

lo jurat 't cumplirè.

CATERINA. En Josepet sab bè prou
que un home á mi 'm persegueix!
Mil vegadas m' ha apurat
perque li diga qui es;
pero he sapigut callar,
perque si així no ho hagués fet
es segú que 'l buscaria...

BERNAT. Si, Caterina! T' entench!
Com hi ha mon, ets una perla!
Vals un grapat de diners!
Bè, demá surtiu de penas!
Demá, tú y en Josepet
en vquestas horas, ja
sereu marit y mullè.
Aíxins que pássin uns mesos
de segú tindrem bateig!
—Bè, per ço no 't tornis roja.
ningú escolta l' que parlem.
—Caterina, jo me 'n vaig ;
tú digas á en Jusepet
que fins demá al dematí
ab mi no hi conti.

CATERINA. Molt bè.

BERNAT. Y que pot dormir tranquil,
perque tot ha quedat llest
com m' habia encarregat
pe 'l easori.

CATERINA. Está compres.

Ja he enllestit á bon' hora:
casi ja es fosch.

BERNAT. Son las set.

Adios.

CATERINA. Esperim, Bernat,
que aixis plegats surtirem.
Déixim qu' encengui aquet llum
per si vè en Josepet.

Jo me 'n vaig á entregar feina.

BERNAT. Está clá ! com s' ha de fer!

—Donchs t' acompanyo.

CATERINA. Ja estich !

BERNAT. Apa, hermosa! Donchs anem.

(Caterina deixa la porta del foro ajustada. Petita pausa.

*Tarrés, que moments antes haurá aparescut al fondo,
amagantse al sortir de la escena Bernat y Caterina, surt
ara ab molta precaució.)*

ESCENA II.

TARRÈS.

Ha sortit acompanyada!
La porta ha deixat oberta!
Jo que sols vòlia un motllo
del pany estampá en la cera...
ho podré fé ab tota calma!
Eexaminem ab cautela!
Aqui l' dormitori. Bravo! *(A la esquerra.)*
¿Ahont dará la porta aquesta?
(La segona esquerra.)

Magnífich! Estich de sort;
tambè surt á l' escaleta.
¡Ah, Caterina! es en vá
que 'm desairis; serás meva.—
Vinga la clau. D' aquí un rato
á entrar tornaré ab cautela.
Ho tindré tot preparat
y cop rodó. L' promes d' ella
demá s' ferirá de rabia
en tant que jo... Bona trcta!
Tot lo que 'm proposo ho logro
y á una idea estich subjecte.
L' poble murmura. ¿Y que?
m' te odio y m' desprecia!
Gran cosa es ser capitá
de una partida secreta!
Mentres al mon hi hagi tontos
los vius tenen la sort feta.
Algú puja. La gran sort
es qu' es fosca l' escaleta
y recatantme una mica
evito que se 'm conega.

(A poch de pujar Tarrés los dos esglahons que 's veuhen en la porta del foro, entra Josepet.)

ESCENA III.

JÓSEPET.

Caterina? Cóm? ¿No hi es?
Caterina! Qu' es estrany!
¿Si tal volta haurá sortit?...
Y tampoch hi ha en Bernat...
Haurá anat á dur la feyna:
com jo no he estat puntual...
Quina idea! Caterina

sempre á dirme s' ha negat
lo nom del que la rondejia
ab intencions no legals.
Ella desde que al seu pare
de aquí 'l varen desterrá
apunta dia per dia
lo que li passa. Es ben clar
que 'l nom del seu rondado
tambè deu tení apuntat.
Ara que 'm trovo tot sol
ho podria be indagar.
Pit y fora! Demá 'm caso
y 'm sembla molt esencial
que conegui jo á n' al home
de qui 'm tinch de resguardar.
Ella á dintre tè ls' papers.
Mes entrarhil... Ea, endevant,
que tal volta l' no mirarho
m' podria costá car.

(Entra a la porta dreta.)

ESCENA IV.

CATERINA, BERNAT.

- BERNAT. Ja tornas á sé á n' al niu!
CATERINA. Gracias.
BERNAT. Jo te las dech dar
Pensas que perque soch vell
no m' agrada aná al costat
de un pimpollo aixi com tu?
Nena, jo encara tinch sanch,
y soch home de mol gust.
Per ço no m' he casat may.
CATERINA. Vos sempre alegre
BERNAT. Si!
Jo soch un avi com cal
CATERINA. Es estrany que 'n Josepet
ja no sigui aquí.
BERNAT. ¿Qui sab
si haurá tingut en l' imprenta
feyna precisa é important?
Alguna mentida grossa
que de fora haurá arribat
y li haurán dit que la posi
en lo diari de demá.
CATERINA. Quant ja no ha vingut no vé,
perque cuasi es massa tart...
BERNAT. Aixó vol dir que me 'n vagi.
CATERINA. No...
BERNAT. Si t' he entés al instant.

CATERINA. Vaig á escriure á n' al meu pare:
ja veu vostè...

BERNAT. Molt bé fas.

La última nit de soltera
á n' ell li deus dedicá.

Vaja adios, pomet de rosas.

CATERINA. Hasta demá, donchs. Bernat.

(Sen vá pe 'l foro y Catarina tanca.)

ESCENA V.

CATERINA.

Es estrany no haber vingut
justament avuy! L' cor
no sè perque tinch opres;
no sè perque sento pó.
Tontería! quant no vè
er perque venir no pot:
ell ha de cumpli en l' imprenta
qu' es la seva obligació,
Escribim! Ay, pobre pare!
Quant no seria l' seu goig
si demá veurens podia!
Que 'n seria de ditxós
Tornantme á veure!

(S' posa á escriure en la taula de la dreta. Tarrés surt ab molta precaució por la porta dal foro.)

ESCENA VI.

CATERINA y TARRÉS.

TARRÉS. (Molt bè!

está escribint. Dem l' cop.)

(S' acosta ahont está Caterina.)

CATERINA. M' ha semblat sentir ruido!

(Tomba la cara y veu á Tarres.)

¿Deu meu! ¿Vos aquí?

TARRÉS. Jo soch!

CATERINA. ¿Qué voleu? Cóm heu entrat?

TARRÉS. Lo de menos es aixó!

Lo que vull tú ja ho sabs bè.

vull consegui l' teu amor.

CATERINA. ¿L' meu amor conseguir?

¿Que jo os pugui estimá á vos?

A vos, home sanguinari

que sou del poble l' assot?

A vos, á qui dech del pare

la forcosa espatriació?
A vos, que teniu de tigre
ls' instints, de hiena el cor?
A vos estimá? Impossible.
Anéusen que 'm feu horror!

TARRÉS. Insúltam tot lo que vulgas.
(¡Ah, quina idea!) Ans de tot
escriu lo que vaig á dirte
ó l' teu nuvi avuy es mort.

CATERINA. Verge Santa!

TARRÉS. Tú no ignoras
que jo puch, y que puch molt.

CATERINA. ¿Qué preteneu?

TARRÉS. Quatre mots
escrits de la teba má:
si no accedeixas...

CATERINA. Traïdó!
fe' armas contra una dona...!
Mátam home, si això vols;
mes lograr que jo t' escrigui
ni una paraula tan sols
es de tal punt impossible
com consegui l' meu amor.

TARRÉS. Caterina, creume á mi;
no dich las cosas dos cops.

CATERINA. Tú lo que vols es desfer
la meva grata ilusió,
comprometentme á n' als ulls
del que deu sè l' meu espós.
Vés, digali qu' has vingut,
qu' has lograt lo meu amor
en cambi de tas riquesas,
que no 't creurá, no 'n tinch po.
Antes que hagués de ser teva
m' daria jo la mort.

TARRÉS. Basta ja de tanta súplica!

(Abalansantse sobre ella.)

CATERINA. No t' acostis!

TARRÉS. ¿Tú no ho vols?
Pues per forsa serás meva.

CATERINA. Per ser teva, vals molt poch.

TARRÉS. Mal vá que jo m' ho proposi.

(S' abalanssa y l' agafa pe'l bras)

CATERINA. Per Deu! Socorro! favor!

TARRÉS. Calla, calla! pues si cridas
decreto la teva mort *(Preu una pistola.)*

CATERINA. Per Deu! per la Verge santa!

TARRÉS. Es en vá, qu' aquí estem sols.
Vina ab mí y 't salvarás;
no demanis compassió:
ni las llágrimas m' ablandan,
ni res del mon me conmuu,

L' meu capritxo es la lley
y no hi há mes Dèu al mon.
Jo trepitjo al que m' destorba
sigui qui vulga l' estorb.

CATERINA.

No as seguiré.

TARRÉS.

Caterina!

Aquest home tan odios,
aquest home que en la vida
no ha estimat res mes que l' or.
aquest home á qui tremolan
lo pobre y l' poderos,
aquest home que trepitja
alló que trepitjar vol,
sent per tú dintre l' seu pit
l' volcán de una passió
immensa, gran, poderosa
com no s' ha vist en lo mon.
Si tú á n' als meus albagos,
Caterina, correspons
viurás ditxosa, opulenta
y á 'n á mi m' farás ditxós.
Jo vaig desterrá al teu pare;
ell vindrá si 'm correspons.
Demana 'm tot lo que vulguis;
pero tenme compassió.

CATERINA.

Creume, vésten, surt d' aqui;
vésten, vès, que 'm fas horror.
L' teu contacto m' repugna,
ta presencia m' dona pó.

TARRÉS.

Basta ja de tal suplici!
Qui podrá ampararte?

(L' amenassa ab la pistola al mateix temps que surt Josepet del quarto y, prenentli, apunta ab ella á Tarrés.)

ESCENA VII.

Dit, JOSEPET.

JOSEPET. *(Apuntant.)* Jo!

CATERINA. Josepet'

TARRÉS.

Sort malehidal!

Tú no sabs...

JOSEPET.

Tot ho sé, si.

Sé qu' ets un home malvat
d' autoritat revestit;
sè que tú ab la sanch del poble
fà temps t' estás enriquint;
sé qu' ets un sèr repugnant
aduladó, baix y vil,
Sè que per tú re es sagrat
virtut, ignocencia, ni

la imatge sacrossanta
del bondadós Jesucrist.
Sé que més que un home ets
de la humana rassa un crim:
ab això ves si 't coneixo
ab lo que acabo de dir.

TARRÉS.

¿Intentas matarme?

JOSEPET.

(*Ab despreci.*) No!

no m'embruto ab sanch tan vil,
Tindria massa deshonra:
á tú 't deu matá l' butxi.

TARRÉS.

Es dir, que estich libre?

JOSEPET.

(*Apuntant.*)

¡Espera!

CATERINA.

Josepet, déixal surtir.

TARRÉS.

¿Qué pretens?

JOSEPET.

Pretench qu' escriguis
lo que 't dicti.

TARRÉS.

(Ay, infelis!
jo 't juro...)

JOSEPET.

Sense pensarhi.
Una proba vull tenir
per obrar quant siga cas
en contra teu.

TARRÉS.

(*Ab ironia.*) Tot seguit
déixam franca la sortida,
pues gent apostada tinch. (*S' dirigeix al foro.*)

JOSEPET.

Si donas un pas no més
't tragarás un confit,

TARRÉS.

(Oh, rabia!) Bueno, escriuré.
Y despues...

JOSEPET.

Podrás sortir.

TARRÉS.

(Desgraciat de tu!) Acabem!

JOSEPET.

Aixis m'agrada! Enllestim!

(*Tarrés se disposa á escriure. Josepet dicta.*)

«Confesso he sigut sorpres
en lo moment de fè un crim,»

TARRÉS.

Oh! això...

JOSEPET.

Es molta vritat,
Escull, ó escriure ó mori. (*Encarantli la pistola.*)

CATERINA.

Josepet!

JOSEPET.

Jo sè 'l que 'm faig!

TARRÉS.

Escriuré.

JOSEPET.

Cobart! Aixins (*Mirant la lletra.*)
Lletra rodona y bèn clara,
«L' objecte era deshonrar
la filla del senyó Arcis
'l qual está desterrat
per ordre meva.»

BERNAT.

No escrich!

JOSEPET.

Escriu, creume, si t' imporla
en aquest mon ecsistir.

—Ara firma.

- TARRÉS. No, aixó may !
JOSEPET. Firma, no síguis aixis. (Apuatantli.)
TARRÉS. No firmo per més que 'm matis.
JOSEPET. Vaja, firma y enllestim.
A fè de Dèu que tinch ganas
de donarli gust al dit.
TARRÉS. Escriurè tot lo que vulguis;
mès firmar...
JOSEPET. ¡Que firmis dich ! (Apunta.)
TARRÉS. Tè, la firma ja la tens.
JOSEPET. ¿No comprens que jo axi estich
lliure de la teva sanya
si presento aquest escrit?
Aquet papé 'l guardará
molt ben guardat un amich.
Si jo tinch una desgracia
'l papé anirá á Madrid
á pará á mans de qui pot
ab la lley ferte bossins.
TARRÉS. Guarda 'l bè aquet document!
(Si jo 'l puch torná á adquirir
pobre de tu !)
JOSEPET. Vès, surt prompte,
que la sanchi m' está bullint!
No 'm provoquis ab paraulas,
creume, vès, surtme d' aquí.
TARRÉS. Es dir que me 'n vaig ab vida?
Es estrany !
JOSEPET. No, tinch l' instint
sanguinari y alevós.
'Ls fills del treball tenim
en molta estima la honra
y 'l bon nom qu' hem adquirít.
No 'ns valem de alevosias
si á n' algú volem ferir;
pero arriesguem la vida
cara á cara y pit á pit.
Assesiná á un indefens
no ho fá may del poble un fill;
aixó queda solsament
pe 'ls homes com tú ruins.
Vésten, la teva presencia
deshonrant está aquest pis.
'm repugna mirá aprop
á un home com tú, tan vil.
TARRÉS. Adios y guarda ,t
JOSEPET. No olvidís
lo papé que á la má tinch.

ESCENA VIII.

CATERINA, JOSEPET.

- CATERINA. Ay, Josepet! molt me temo
que aquest malvat...
- JOSEPET. Caterina!
tranquilísat: ell sab bè
que 'l seu escrit lo perdria.
Casualitat ha sigut
que jo 'm trobès allà dintre.
Perdónam, mes jo 't diré...
'L nom saber pretenia
del infame qu 'era causa
de turbar la nostra ditxa.
M' ha acudit estantme sol
que mentrestant tú venias,
ecsaminant ta cartera
lo nom del malvat sabria;
y, en efecte, me 'n ha entrat
y buscant per tots los llibres
he llegit ab gran sorpresa
que aquest lladre 't pretenia.
Tot llegint sento una veu
qu' ab la teva s' confonia,
y pert sortir esperaba
que fòs la ocasió propicia.
- CATERINA. La Verge Santa t' premihi.
- JOSEPET. No hiensem mes; de la ditxa
nostra s' acosta 'l instant.
Las penas tevas mitiga,
aixuga l' plor dels teus ulls.
recull las perlas que tiran.
retxassa aquesta tristesa
y recobra l' alegria.
- CATERINA. Tinch pò, la vritat, tinch pò;
tú has humillat á la vívora
y tinch recel que quant surtis
de una traició serás victima.
Ja es molt entrada la nit.
y jo sola...
- JOSEPET. No, descuydal
Tot s' arreglará: pujem
á casa de la Francisca;
alli no hi ha dugas portas
y jo us faré companyia!
- CATERINA. Gracias, gracias, Josepet.
Estant ab tú estich tranquila;
pero desde avuy ten compte!
- JOSEPET. Deixa fer. Ja es prop lo dia

qu' han de caure per son pés
aquesta gent malehida.
S' trencarán las cadenas
de la odiosa tiranía
y á tot l' que siga infame
castigará la justicia.

CATERINA. Dèu ho fassi!

JOSEPET.

Sí, no ho duptis!

Anem dalt y tranquilísat.

Dejorn ó tart, creume á mi,

Dèu al criminal castiga.

FÍ DEL ACTE SEGON.

ACTE TERCER.

La decoració del primer.

ESCENA PRIMERA.

COLOM, GRABAT.

(Colom està aprop de la finestra. Grabat sentat al costat de la taula.)

- COLOM. No 'l veig en palla ni pols.
GRABAT. Si que, noy, tarda á venir.
COLOM. ¡Si n' hi haguéssin jugat una!
GRABAT. No hi ha pó.
COLOM. Jo sè 'l que 'm dich.
S' propalan uns rumors...
GRABAT. ¡Ah! ¡Ja sé lo que vols dir!
No 'n passis ansia d' aixó;
creume, pots viurer tranquil.
COLOM. ¡Ojalá que no fos cert!
GRABAT. No ho es, home, creume á mi.
No pot caure l' ministeri,
tè las arrels molt endins.
COLOM. Pues avuy m' aseguran...
GRABAT. Te 'n pots ben riure, ¡jo 't flich!
COLOM. Si pujaban al poder
ls' lliberals...
GRABAT. ¡Quins fatichs!
Cap á Fransa falta gent,
ó bè á Rusia, ó bè á Pekin.
COLOM. Hasta allí tindria pó.
GRABAT. Aixó ray, te 'n vas als llims.
Mes, Colom, no hi ha cuidado.
COLOM. Tant de bó que sigui aixís.
GRABAT. Pero anant á un' altra cosa.
¿Sabs que vaig quedá aturdit
de l' audacia d' aquell home?...
del teu company.

COLOM. ¿Qui vols dí?

GRABAT. L' que váreu fé aná á Gracia
á treure ls' trastos del pis,
al qual debia matarlo
com lladre y autor del crim,
y dá l' parte desseguida,
dient que un cas imprevist
vá ser causa qu' ab un tiro,
l' deixés sense sentits,
per haber fet resistencia,
y volguerme matá á mí.

COLOM. Bè, si, lo que diem sempre.

GRABAT. Noy, 'm vá deixá aturdit.

COLOM. ¿Qué anabas molt descuydat?

GRABAT. ¡Al contrari! Per ço 't dich.
Figúrat que al veure qu' ell
ja tenia obert lo pís,
hi pujo jo ab en Moreno,
procurant no fer trepitj,
y al cridarli: «¡Alto á la Reyna!»
y aná á dispararli l' tir,
l' pistò m' vá caure á terra
y éll, se tira sobre mí.

Dóna aixis dos ó tres voltas,
amarrantme bé pe 'l pit,
y, está clá, caich desseguida;
pero no s' acaba aquí.

A na 'l pobre de 'n Moreno,
qu' estava fora del pis,
li vá dá una bofetada,
com en ma vida he sentit;
fentli rodolá l' escala
com si fòs un maniqui;
y saltant ls' esglahons
de quatre y de sis en sis;
vá lograr surtí al carré,
y escaparse tal com dich,
deixantme ab un pam de nás,
y ab lo mort dintre del pís.

COLOM. ¿Y com ho vás arreglar?

GRABAT. Perque vá pujá un vehí,
un home de quaranta anys,
mala fatxa, mal vestit
y aquell vá pagar la festa.
L' pobre home al senti ls' crits
anaba á prestar socorro,
y al tenirlo dintre 'l pis,
sense escrupol de conciencia
l' vaig deixá estés allí:
la qüestió era una victima
per sortir del compromís.

ESCENA II.

Dits, LAYA.

- COLCM. ¡Ola, Laya!
- LAYA. ¿Y en Geroni?
- Es estrany no sigui aquí.
- COLOM. Ns' ha citat á las tres,
- y ja son dos quarts de cinch.
- LAYA. Sempre tinch una sossobra
- de que corri algun perill.
- COLOM. Bravo, Laya, aixó m' agrada.
- GRABAT. (Quant ella s' espressa axins,
- de segú que D. Geroni
- li ha regalat un vestit.)
- COLOM. Antes gens d' ansia passaba
- y ara per ell s' desviu.
- LAYA. Que hi farem? Ab sas paraulas
- per últim m' ha convertit,
- y entre nadá en la pobresa
- ó poder teni uns quants mils,
- si voleu que os siga franca,
- per lo últim ara estich.
- COLCM. No hi ha més. Grabat. ¿Anem
- á buscarlo?
- GRABAT. Anem.
- LALA. Si, si.
- y porteulo desseguida
- perque avuy 'l cor me diu
- que tindrem una desgracia,
- y no sossego ni visch.
- COLOM. No tingueu ni aixís de po:
- estará ab algun amich.
- LAYA. Dèu ho fassi.
- COLOM. Y es clá, dona.
- GRABAT. De seguida som aquí.

ESCENA III.

LAYA.

L' cor á mi may m' enganya.
 Tant de bó que m' enganyés!
 ¡Dèu meu! ¿qué fora de mí
 si 'l que 'm diu l' cor fos cert!
 La deshonra, la miseria
 y l' escarni de la gent...
 Si tal cosa suchcehia

valdria més sé al infern.
Sin embargo, ell m' assegura
que tot 'ns anirà bé,
y que 'ls liberals, per sort
no pujarán al poder.
Dèu vulgui que no s' enganyi,
que 'l desengany fora cruel.

(Trucan á la porta.)

¡Calla! m' ha semblat que trucan.

(Trucan de nou.)

No hi ha dupte, serà ell.

ESCENA IV.

JOAN , LAYA.

JOAN. Bonas tardes. ¿D. Geroni?
LAYA. No ha vingut. ¿Si diu que vol?...
JOAN. Es precis que vegi á n' ell.
LAYA. Aguárdil; trigá no pot.
JOAN. Ho farè si no incomodo.
LAYA. Prèngui asiento.
JOAN. Tant favor...
LAYA. Si mentrestant vol llegí
ls, periodichs...
JOAN. ¡Ca! no ...
LAYA. ¿Qui deurá sè aguet bon home?

ESCENA V.

JOAN.

¿Se 'n vá y m' deixa tot sol?
Per fi he descubert la trama.
Serenitat y valor.
Ells un llás m' preparaban,
acusantme d' una mort,
y haguera passat per lladre
á n' als ulls de tot lo mon,
sènt un pare de familia,
un honrat treballadó.
¡Oh! los cabells se m' erissan;
no puch pensarhi tan sols.
¿Y es possible que 's consenti
tanta infamia y vil horror?
No potser. Un home aixins
no deu existí en lo mon;
es indigne de que estigui,
barrejat entre espanyols.

¡Oh, Divina Providencia,
acudeix en mon favor,
antes de que acabi el dia,
deixará de ser traidò!
I assos sento. ¿Si será?...
Fingiré lo que no sòch.

ESCENA VI.

TARRÉS Y JOAN.

(*Tarrés al entrar canca la porta, Joan fingeix llegi uu diari.
Tarrés baixa y al venve á Joan retrocedeix dos pasos.
Joan al véurel retrocedir li fá ademán que no s' alteri.
Tarrés recobra a serenitat. y li diu irónicamente.*)

TARRÉS. ¡Ay, ay! ¿Home, vos per 'qui?

JOAN. Ja ho pot voure, D. Anton. (Ab ironía.)

TARRÉS. ¿Que vol dí aqueixa ironía?

JOAN. Escolta que ho sabrás tot.
Gracias á que 'ls teus companys
no váren ser previsors,
he salvat jo ma ecsistencia;
del contrari fora mort,
y hauria passat per lladre,
y tú per honrat y bó.
Pero com que per fortuna,
'm vareig lliurar dels dos,
culpa á 'n ells si ara jo vinch
á demanarte un favor.

TARRÉS. Concedit. Digas lo qu' es.

JOAN. Jo no tinch un pá á la post,
y veig que 'l sér lliberal,
francament, dona molt poch
y voldria algun empleo.

TARRÉS. ¡Aixo ray! ¡Pues no que no!
¿Y quin empleo voldrias?

JOAN. L' que siga més lucrós,
un empleo... verbi gracia,
com lo qu' ara tè en Colom.

TARRÉS. Desd' ara estás acceptat;
mes ab una condició.
De lo que 's fassi ó bè digui
la reserva sobre tot,
pues d' altre manera 't juro
que á mas mans quedarás mort.
¡Dòm la má!

JOAN. (¡Joan, fingeix!)
Te la dono de tot cor.
(Per ara l' astucia 'm salva.
Ell caurá dintre de poch.)

TARRÉS. (Lo qu' es demá á n' aquesta hora,
ja serás al altre mon.)

ESCENA VII.

Dits, COLOM Y GRABAT.

COLOM. (*A Grabat:*) ¿Ho veus, home, si es aquí?

GRABAT. Capitá, ¿qué hi ha de nou?

TARRÉS. Vina y abraça á aquest home,
ja que 's vá salvá per sort.

GRABAT. ¡Amigo, teniu bon punyo!
Quant un 's veu á la mort,
jo no sè com s' ho arregla,
treu las forsas d' ahont no son.

COLOM. (*Ab corted'it.*) Joan, espero perdonis...

JOAN. Allárgam la má, Colom.

Desde avuy ja soch dels vostres.

COLOM. Com s' entèn !

TARRÉS. Ho mano jo !

GRABAT. ¡Bravo, home, me 'n alegro!

JOAN. (*Mirarlos sols me fá horror.*)

GRABAT. Laya, porta aquí uns cuants vasos
y vi del ranci per tots.

JOAN. (*No 'l probarán ls' meus llabis.*)

Ja m' has enganyat un cop.)

GRABAT. Just es celebrar la entrada.

TARRÉS. Vaja, Laya, porta aixó.

ESCENA VIII.

Dits y LAYA ab vasos y una ampolla de vi.

TARRÉS. Déixaho y ficat á dintre
que tenim de parlá un xich.
Tanca la porta y procura
que no 'ns senti ni un mosquit.

(*Laya serveix, tanca la porta y se 'n vá.*)

Ja tornem á quedar sols:
ara, companys, vinga vi
y á veurer qui de vosaltres
m' descubreix un nou fil
ahont se puguin fer diners
sense corre cap parill.

COLOM. Tothom viu tan escamat.—

GRABAT. Jo 'n tinch un aqueixa nit;
pero crech que será magre.

TARRÉS. ¿De quant?

GRABAT. D' uns dos mil...

COLOM. ¿Duros?

- TARRÉS. ¿Y de quant, poch mes ó menos?
JOAN. Que jo sábiga, vuyt mil.
- TARRÉS. ¿Duros?
JOAN. Y en billets de Banch.
- TARRÉS. ¿No hi pot haber compromís?
JOAN. No.
- GRABAT. Explicat, qu' escoltem.
JOAN. Jo ho crech, si es tal com ho diu.
(Ells caurán á n' al parany.)
- TARRÉS. Digas.
COLOM. Cuyta.
- JOAN. Tot seguit.
Jo conech á un subjecte...
que os diré jo... de petit,
y que no fá may cap cosa
que no la consulti ab mi
Jo be sé qu' es abusar
de l' amistat d'un amich;
mes llasant la capa al toro
no hi há amichs, pares ni fills.
- TARRÉS. Y ben net, primé l' negoci.
JOAN. (Lladres! Y que 'n son de vils.)
En fi, anem á lo que importa.
Aquest xicot es fadrí,
y está prócsim á casarse.
- GRABAT. Jo d' ell m' tiraba al riu.
JOAN. L' jove tenia un oncle
que viatjaba tot sovint
y fa cosa d' uns deu dias
que se li ha mort á Madrit,
deixantli tot quant tenia
ficat á dintre del pis.
Com qu' ell es treballadó
y no está massa instruit ¹
y 's veu ara ab vuyt mil duros,
no sab que fer ni que dir.
- GRABAT. Jo juro que si 'ls hi pesco
ls' empleo tot seguit.
- COLOM. Tú emplearás la teva part
que no son mes que dos mil.
- TARRÉS. Calleu! ¿No os dona vergonya
gastáls abans de tenils?
—Continúa, que interessa!
- JOAN. (Ay, si puch lográ l' meu fi!)
Pues bueno; fará dos dias
que 'm vá venir com amich
dientme lo que pensaba
referent á n' als vuyt mil.
Ell festeija una xicota,
mes maca qu' un serafí,
que te 'l pare á Filipinas
per opinions de partit;

y la noya, qu' es honrada
á pesar d' haberse vist
algun dia sense pá,
que ja es un viure ben trist,
de tal modo estima á 'n Pep,
qu' es l' nom d' aqueix amich,
qu' es l' enveja del vehinat;
y en cambi ell, agrahit
á la hermosa Caterina
que, com dich, sols per ell viu,
vá treure l' diner de casa,
—que per cert hi vá aná ab mi—
dientli: «Per si algun dupte
abrigaba lo teu pit
de que 't fes jo felonia
aquí t' entrego l' que tinch.»--
La noya al veure l' papé
al pronte s' vá resistir;
mes ell li vá dá á compendre,
—y francament era aixis—
que tenint l' diné á casa
tol lo dia estava trist
y que si ella l' hi guardaba
's creuría ser felis.

TARRÉS.

Y 'ls vá admetre ?

JOAN.

¿Si 'ls va admetre?

¡Jo ho crech, home! De seguit,
y á sòta d' una rajola
'ls té molt aconduits,
esperant per quant se casin
pendre un negoci en petit.

COLOM.

A sabé en quina rajola...

JOAN.

¡Si ls' hi van ficá aquets dits!

GRABAT.

D' aquest modo es tret segú.

JOAN.

Pues home, per có t' ho dich.

TARRÉS.

Pero ara m' falta que digas
aquesta noya allá hont viu?

JOAN

En l' carré de Moncada,
número nou, tercer pis.

TARRÉS.

Y cóm se diu ?...

JOAN.

Caterina!

TARRÉS.

¡Donchs es ella!

JOAN.

¿Pero qui ?

TARRÉS.

¿Lo sen nuvi 's diu Jo seph?

JOAN.

Aquest es lo meu amich.

TARRÉS.

¡Oh venjansa desitjada
que te ,m presentas al fi !

(A Joan.)

Jo 't óonaré en recompensa,
si es vritat lo que 'm dius,
tot lo diner qu' he robat
á copia de fer molts crims.
No ho deixem per Deu, Joan;

- COLOM. fes que sigui aquesta nit.
TARRÉS. Pero bueno, quin objecte?
¡Ay Colom! no t' ho puch dir.
Es tant lo que jo desítjo
venjar-me d' aquesta vil
per los desdenys y desprecis
que sols d' ella he conseguit,
que per véurerla perduda,
careixent de lo precis,
repudiada del home
que deu ser lo seu marit,
no ho sè lo que jo faria!
faria impossibles mill
Desde ara ¡per Dèu! juraba
no cometre cap més crim.
- JOAN. (L' hom' que tè mal cor al neixer
mal cor tè fins al morir.)
- GRABAT. Amigo, noy, per estrena (A Joan.)
ja 't dích jo que t' has lluhit.
- COLOM. Pero bè, ¿quina venjansa
t' proposas á la fi?
- TARRÉS. Vull fer que 'l nuvi sospiti
d' ella.
- JOAN. (¡Malvat!)
- GRABAT. Això si
- JOAN. que 'm sembla no ho lograrás.
Per fè l' robo un medi tinch.
Quant jo per algun pretest
la fassi surtir del pis,
un cop ja siga al carré
'n puja un tot seguit;
jo li ensenyo la rajola
ahont descansen ls' vuyt mil,
se 'ls fica dins la butxaca
y se 'n vá á fè 'l seu camí.
'Ls dos que quedeu á baix,
quant compregueu que 'ls vehins
han pujat á darm' socorro
per la forsa dels meus crits,
com autoritat que sou
tambè us entreu á 'n al pis,
fèn allí varias preguntas
quant sentiu d' ella 'l trepitj,
y d' aquest modo la noya
no sospitará de mi:
vosaltres ab cortesia
m' direu qu' es molt precis
que os segueixi per dar fè
de tot lo qu' ha suchehit;
jo accedeixo á tals súplicas
y de la casa surtin.
Fentho aixis jo quedo bè

y vos venjansa teniu;
pues que 'n Pepet, si 's casaba
tan depressa, era ab motiu
d' haberse mort lo seu oncle
que li vá deixá ls' vuyt mil.
Mes si ara ls' hi prenem
ella s' queda sens marit,
perque s' sab que sense trama
malament s' pot teixi.

GRABAT.

Bravo, noy; has parlat bè.

COLOM.

Ets un sabi.

JOAN.

¡Cá! ¿Vols dir?

—Tarrés, feu que quedem sols.

TARRÉS.

Colom, Grabat, aneu dins
y distreyeume á la Laya;
no fos cás qu' ella sentis.,.

COLOM.

Com vulguis,

TARRÉS.

(Feume 'l favor.

Jo 'ab en Joan quedo aquí,
que vull tramar la manera,
despues que ja m' haurá dit
lo que desitjo saber,
que mes prompte ha de morir.

GRABAT.

¿Es dir que 'l vols despatxá?

TARRÉS.

Lo ferho ns' es molt precis.)

COLOM.

Passa, Grabat.

GRABAT.

Be, Colom.

COLOM.

Quant avisis som aqui.

ESCENA IX.

TARRÉS y JOAN.

TARRÉS.

Vaja, parla; ja estem sols.

JOAN.

Escolta y t' alegrarás.

Ahi, sense anar mès lluny,
en Pepet m' vá entregá
un papé escrit de ta lletra
y ab 'ls teus dos noms firmat;
d' aquest cás ell ne fá alarde
com tú molt bè compendrás
perque *pendrer á un ladron*
aixo casi no 's veu may.

—Pues aquet papé jo 'l tinch
ab los billets enterrat:

per lo tant es convenient
que parlem un poch formal.

—¿Quant darias per tení
lo papé á las tevas mans?

(Veyam si antes d' agafarto

li faig dar lo qu' ha robat.)
—Quant darias?

TARRÉS.

Tú demana.

JOAN.

Lo qu' es l' paper, ja sabs
lo que diu, y si un volia
t' podria costá car.
No 't pensis que 'n fassi ús;
mès com jo estich molt tronát...
Francament, per' quet papé
alguna cosa has de dar.

TARRÉS.

Daré lo que tú 'm demanis;
si no vols diners, la sanch.

JOAN.

No, que d' ella re 'n faria,
m' estimo mes uns cuants rals.

TARRÉS.

Digas pues, pósahi valor
que ho trobo just, y es del cas.
(Tot lo qu' ara tú 'm demanis
en 'sent mort m' ho tornarás.)

JOAN.

Jo penso d' aquest papé
ecessigir la quantitat.....

TARRÉS.

Cuyta, digas, parla prompte.

JOAN.

D' uns deu ó dotse mil rals
per retornarme del susto
qu' ahi á Gracia vaig pasar.

TARRÉS.

Quant m' entreguis l' paper
jo 't daré la quantitat.

JOAN.

No, me l' has d' entregá ara
si 'l paper vols en tas mans.

TARRÉS.

(En donarli res no hi perdo,
pues qu' avuy l' haig de matá,
y en no deixantlo anar sol,
portantlo sempre al costat,
despuès que tingui l' papé
y dels vuyt mil fassi parts,
en tenint siti oportú
li prencn ls' meus y ls' robats,
li dono una punyalada,
y aixis jo quedo salvat.)

JOAN.

(Alguna trama medita:
sobre tot, ojo, Joan,
que ja 'l tinch á mitj camí.
y no convè recular.)

TARRÉS.

Bueno, te 'ls entregaré,
perque conto en ta llealtat.

JOAN.

Ab aixó ja pots contarhi.

TARRÉS.

Ni tampoch dupto un instant;
y en proba de lo que dich
que te 'ls vull ara entregar,
pues aquet papé ditxós
que en mal hora vaig firmar,
tant de dia com de nit
no me 'l puch treure del cap.

(S' dirigeix á la calaixera y treu d' ella billets de banh.)

JOAN. (Tot lo diner qu' ara 'm dongui,
l' haig d' empleá en caritats.)

TARRÉS. Aquí tents aquets papèrs,
ves si n' hi há deu mil cabals.

JOAN. A mi 'm basta ab ta paraula.

TARRÉS. Corrent, ja estem arreglats.

JOAN. Ara lo que molt convé
que posem acorde 'l plan.
Fès que vinga aquí en Colom.

TARRÉS. ¡Colom! vina. ¡Surt, Grabat!
—Del paper ni una paraula
á n' aquets dos.

JOAN. ¡Ca! qu' es cás.

ESCENA X.

Dits, COLOM, GRABAT.

COLOM. Altre cop ja som aquí.

TARRÉS. Ara presteu atenció.
¿A quina hora has dit, Joan?

JOAN. Que sigui eutre vuyt y nou.

TARRÉS. ¡Donchs! ja sabeu lo que us toca.

(*Mirant 'l relotje.*)

Son las cinch.

GRABAT. Falta molt poch.

JOAN. Sobre tot, dos al carrer,

TARRÉS. Jo vull pujarhi tot sol.

JOAN. (Aixó es lo que jo desitjo.)

TARRÉS. M' entregas la cantitat
y 'l papé, y quant surti jo
á n' als crits, pujeu vosaltres
fentvos l' ignorant de tot,
y feu al peu de la lletra,
lo que ha dit en Joan fá poch.

GRABAT. A mí 'm dona de parer,
salvant la vostra opinió,
qu' es llástima hi prengueu part,
no sènt cosa de valor.

Per' ná á robar vuyt mil duros
nosaltres tres ja som prou.

TARRÉS. No, Grabat, m' bi vá la honra.

GRABAT. ¡Sempre esteu de broma vos!

TARRÉS. Mes que honra m' hi vá la vida.

GRABAT. En parlánt d' aixó no hi soch:
axins feu lo que vulgueu,
jo per vos ho deya sols.

TARRÉS. Sobre tot, noys, previnguts,
á las set reunimos tots.

- COLOM. Jo pensaba fer tres dias
quant menos de vacances;
pero, en fin, 'sent un negoci
en que perilla l' honor...
- GRABAT. Y la vida.
- TARRÉS. (Y la venjansa.)
- JOAN. (Y també la teva mort.)
- GRABAT. En una nit dos mil duros.
- COLOM. No 'ls guanya pas cap tenor.
- TARRÉS. (Dos mil duros y 'l paper.)
- JOAN. (Tres lladres á la presó.)
- TARRÉS. (Los deu mil qu' ara li he dat...)
- GRABAT. Vaja, son negocis bons.
- TARRÉS. (Y la part que 'n ell li toca;
es á dir, m' ho quedo tot.)
- JOAN. (¡Quin xasco si 'n portarán!)
- TARRÉS. (¡Quin negoci més rodó!)
- GRABAT. Vamos, tú no 't pots queixá;
en tres dias n' hem fet dos.
- COLOM. Tots me 'ls guarda la Pepeta.
- GRABAT. Si que 'ts tonto.
- COLOM. ¿Bè, qué vols?
- TARRÉS. (Me sembla que ja m' hi trobo.)
- JOAN. (Me sembla que perduts son.)
- TARRÉS. (Ja sabrá la Caterina
qui es ella y qui jo soch.)
- JOAN. (Ja estaré content l' poble,
de lliurarse d' un traidó.)
- TARRÉS. (¡Ay Joan, que poch viurás!)
- JOAN. (¡Ay Tarrés, que cuasi ets mort!)
- COLOM. ¡Ay Grabat, com 'ls sumiol!
- GRABAT. Jo hi penso sempre, Colom.
- TARRÉS. Sobre tot, Joan, no faltis.
- GRABAT. Ah; si. Joan, sobre tot!
- TARRÉS. L' brindis de despedida..
- JOAN. Si, que tindrem mes valor.
- GRABAT. A la salut del robat
(Behuen.)
debem brindar antes tots.
- TARRÉS. Jo brindo per en Joan,
pues qu' ha estát l' iniciadó.
- COLOM. Jo brindo per dos mil duros,
que tindré dintre de poch.
- GRABAT. Jo brindo per los que dorman,
y s' ho deixan robar tot.
- JOAN. (Y jo brindo, perque l' poble
no será esclau si tu morts.)

ACTE QUART.

La decoració del segon.

ESCENA PRIMERA.

CATERINA, JOSEPET, BERNAT.

- BERNAT. 'M deixas tot admirat.
CATERINA. Encara tinch tremoló.
JOSEPET. Donchs ara no tens per qué.
BERNAT. ¡Quin home mes traidorot!
Vaja. si aixó dura gayre
ja passa d' escandalós.
Tú, la vritat, Josepet
no mereixias perdó.
Si jo me l' guès vist devant
com tú 'l vás tenir, ¡jo 't toch!
y ab una pistola al dits
com hi ha neu, te 'n responch,
li hauria fet enviá
un' unsa y mitja de plom
perque anés á sopá ab Deu:
creume, que t' ho dich de cor.
- CATERINA. No digueu aixó, Bernat.
BERNAT. Donchs si qu' ho dich, si senyó.
JOSEPET. Jo no 'm vull tacár de sanch.
BERNAT. Si, ja sè que ets honradot;
pero aixó no quita. Creume,
á un malvat, 'réurel del mon
no es un cárrech de conciencia;
jo ho tinch per molt bona acció.
- JOSEPET. Als criminals, jutjáls deu
un tribunal.
- BERNAT. Mira: 'm dol
que siguis tan ignocent.
Tribunal!... Ignocentot.

—Si trovas tot caminant
un animal venenós
que s' arrossegui per terra
y vé cap á tú ¿si pots
no 'l xafarás ab 'l peu
tot seguit?

JOSEPET.

Ah ! si senyó.

BERNAT.

¿Si? donchs mira, aixó es igual:
es un animal danyós
y molt danyós en Tarrés
y, com que ho es, creume noy,
aquell que pugui y no 'l xafi
casi no mereix perdó.

JOSEPET.

Si jo podia, la orella
seria l' pedás mes gros
que per mostra deixaria
de un home tan traïdorot.
Mireu, Bernat, tinch segú
que veureu dintre de poch
l' cástich que desitjeu.

BERNAT.

Me 'n alegraria molt.

JOSEPET.

Aquesta mateixa nit...
os ho vull confiá á vos,
s' pronuncia la tropa
que hi ha á Barcelona.

BERNAT.

¡Bó!

(*Entusiasmát,*)

JOSEPET.

L' govern cau.

BERNAT.

Ja era hora

de que donéssin l' cop.

CATERINA.

Per Dèu, no 't fiquis en res
si hi ha bullanga.

(*A Josepet.*)

BERNAT.

¿Eh? ¡Com!

Quant es en bè de la patria
l' home bo deu arríscar tot.
M' recorda que essent jove,
estimava ab gran passió
á una nena mes bonica
y pura qu' un pom de flors.
Paraula ns' teniam dada
de casament: lo ocasió
s' aprocsimaba de sér
felís ella y jo ditxós,
quant vetaquí que s' aixecan
en armas los carlinots,
y 'l que era bon lliberal
anaba á batrals ansiós.
Jo, no sabia que fer;
combatia ab dos amors,
'l de la meva estimada
y 'l de ma patria: 'l meu cor
trobava estreta del pit
la raquílica presò,

semblava 'l volian rompre
del seus llatits los cops forts.
Per fi de la ruda lluyta
n' vaig sortir victoriós ;
la promesa vaig deixá
y cap al camp del honor
ben armat d' un bon fusell
m'í vaig dirijí afanós.
Aixís cumplir jo debia,
perque tot bon espanyol
quant la patria necessita
del seu brás y l' seu esfors
deixa l' amor de la dona
per mostrá á la patria amor.
—Aquets son, jo penso així,
y no t' enfadis per ço.

CATERINA.
JOSEPET.

Jo no dich...
Sempre he pensat
del mateix modo que vos.
Jo soch nat á Catalunya
y 'ls fills d' ella, casi tots
á la llibertat aixecan
un altar dintre 'l seu cor.
Per veure lluhí en ma patria
de la llibertat lo sol
tota la sanch de mas venas
derramaria gustós.

BERNAT. Tócala ; (*Allargantli la má.*) may he duptat,
Josepet, del teu valor.

'L que no 't puch perdoná
es que á n' aquell pilló...

CATERINA
JOSEPET.

(*Suplicant.*) Prou.

¡Oh! si en Joan ha pogut
aluciná á n' al traidó
á qui os referiu, jo juro
que ho pagaré per fi tot.

BERNAT.

Mira, no soch sanguinari;
mès voldria veure 'l mort.

JOSEPET

Deixeu fè, dins curts moments
qui sab si varii tot.

BERNAT.

¿Es dir que dintre unas horas?...

La alegría 'm torna boig :
jo toco 'l dos al instant ;
vull neteijá 'l fusellot
per si acás m' convenia
ferlo cantar: te 'n responch
que si es vritat qu' aquest vespre
se arriba á armar tripijoch
y se 'm posa de la ronda
á tiro algun aucellot,
li regalaré una atmetlla...
y no d' Arenys, no; de plom.

JOSEPET. No 'n parleu á ningú.
BERNAT Home,
no m' ho encomanis aixó ;
fés compte que 'l que m' has dit
ha caigut dintre d' un pou.
¡Oh! si fós una vritat;
si 'l despotisme ominòs
avuy s' enfonsa per sempre
al abisme, creume, noy,
que 'm semblará que m' han tret
de demunt un pes atròs.
—¡Viva l' avi!—Ja m' enssejo
Vaya, no cridaré poch.
¡Catatxim, catatxin, catatxin !!...
(*Tarareijant l' himne de Riego.*)
ja no sè 'l que 'm faig. Adios.
(*Se 'n vá pe 'l foro.*)

ESCENA II.

CATERINA, JOSEPET.

JOSEPET. Ja es felís.
CATERINA. Ay, Josepet!...
JOSEPET. ¿Tens po, no es vritat?
CATERINA. Vritat.
Tremolo que aquesta nit
surti malament lo plan.
JOSEPET. Jo 'l que tinch pó es d' altre cosa
y es qu' ell hagi sospitat
del que 's tractaba y no caiga,
com jo desitjo, á n' al llás.
Desconfio perque veig
que triga massa en Joan
CATERINA. ¿Quant viuré tranquila?
JOSEPET. Prompte.
Las penas y 'ls sobresalts
no duran sempre: hasta crech
que dins poch abrossarás
á n' al teu pare.
CATERINA. Aixó fora
la mes gran felicitat.
per mí.
JOSEPET. ¡Com triga! tinch ansia:
aquell home es tan malvat...
CATERINA. Algú puja.
JOSEPET. ¿Si fós ell ?...
CATERINA. Si que ho es. (*Veyent á en Joan.*)
JOSEPET. Entra, Joan

ESCENA III.

Pits y JOAN.

JOSEPET. ¿Que hi ha?

JOAN. Tot está arreglat.

JOSEPET. Allavors...

JOAN. Ell vindrá aquí.

(*Moviment de Caterina.*)

No tingui pó, Caterina,
tot ben arreglat ho finch.

CATERINA. No hi fá rés. Es que 'm repugna
sols saber qu' ha de venir.

JOSEPET. ¿Has anat á veurer... (A Joan.)

JOAN. Tot

ho tinch ja parlat y vist.
A las nou vijilará
per 'qui devant ; tot seguit
que ell vegi á la Caterina
d' aquí la casa surtir
pujará ell sol aquí dalt
y un cop lo tingui aquí dins
li ensenyaré la rajola
ahont guardas lo que li he dit,
y 'l demès... será el final
mes hermòs qu' hagi may vist.

CATERINA. ¿Creu que podem confiá
en la tropa? (A Joan.)

JOAN. ¡Vaya! si:

n' estich molt y molt segú,
¡Oh! no correm cap perill.
Tanta es la meva ansietat,
es tan gran lo meu desitj,
de neteijá á Catalunya
de un home tan malahit,
que si acás per conseguirho
en un estrem fòs precis
uu sacrifici, gustós
rasgaria jo 'l meu pit
con tal de poder lliurá
á n' al poble d' aqueix vil.

(*Tocan las vuyt. Caterina encén la llumanera.*)

JOSEPET. Las vuyt já.

CATERINA. Quant me digueu
surtirè.

JOAN. Esperis un xích.

JOSEPET. Es segú qu' ell ronda ja.

JOAN. Més que del diner, desitj
tè de recobrá l' papér

que escriure li vás fe ahí.
Aquell document li priva
de venjarse.

JOSEPET. ¡L' infelis!
Poch sab que 'n aquestas horas,
tal document no es aquí.
¡Tú l' has entregát...

JOAN. L' jutje
'l guarda.

JOSEPET. Donchs, sent aixís,
ha de ser molt que s' escapi
de la ratonera.

JOAN. Al fi
un hora ó altra debia,
caure com un malehit.
¡Cuantas llágrimas no costa
en aquest hourat país!
¡Cuantas mares han perdut
per 'quet malvat, los seus fills,
¡Cuants ploran en un presidi,
sentne ignocents de tot crim!
¡Cuants captan en terra estranya!
¡Cuants deshonorats no s' han vist,
per aqueix home sense entranyas,
de sanguinaris instints!

CATERINA. Si, teniu rahó. Joan,
Dèu castigará á aquest vil.

JOSETET. 'M sembla qu' es molt prudent
que surtis.

CATERINA. A ferho estich
disposada.

JOAN. Sí, ja es hora.

CATERINA. Per Dèu, Joan... Josepet...
Calma.

JOAN. No correm perill;
si així no fòs, de cap modo
'l portaria, jo aquí.

CATERINA. Adios.

JOSEPET. Adeu.

CATERINA. (Santa Verjel
torneu la calma al meu pit.
(*Se 'n vá pe 'l foro, Joan tanca la porta.*)

ESCENA IV.

JOAN, JOSEPET.

JOAN. Josepet, ara mateix
amágat á 'n allá dins,
(*Senyalantli l' quarto lateral.*)
y quant lo sentis entrá,

un mocadó tot seguit
llensa desde la finestra
del quarto al carrer, que' allí
hi ha amagat qui vigila,
y no pert de vista 'l pis.
Tú fès la senya y descuyda.

JOSEPET.

Me 'n vaig y queda tranquil.

(Se 'n vá porta esquerra lateral.)

ESCENA V.

JOAN, apoch TARRÉS.

JOAN.

Vinga quant vulga 'l traidó;
desitjo la seva vista:
orgull sento de ser jo
qui l' entregui á la justicia.
Si es un fet que aquesta nit,
l' ecsércit se pronuncia,
á mès á mès de 'n Tarrés,
tota la ronda perilla.

(Trucan á la porta d' un modo que indica sé una senya.)

¡Ja es aquí! ¡Calla, cor, calla.
y no esclatis de alegria!

(Joan obra. Surt Tarrés.)

TARRÉS.

Ja estem en campanya, Joan.
T' has conduhit bè, molt bè.

(Ab ironia.)

JOAN.

Massa que sabia jo
que agafariam al peix.

(Irònicament.)

TARRÉS.

Tú serás recompensat,
Joan, ab esplendidés.
*(Quant tinga jo 'ls vuyt mil duros,
ja 't foradaré la pell.)*

¡Oh! tú no pots figurarte
lo molt qu' estich satisfét.
M' has assegurat que guarda
ab lo tréstor l' paper
que ahí 'm vá fé escriure, y juro
que 'l desitjo casi mès,
que fer meva la cartera,
ahont se tancan 'ls billets.
Aquell escrit m' privaba
que de 'n Josepet preuguès
á la primera ocasió
una venjansa cruel.

Així que pugui jo rompre
en mil trossos l' paper
¡infelis, que poquets dias,
li quedan que viurer mès!
La dona aqui tant estima.
víctima meva farè,

- y ho sabrà ell y d' aquet modo
sentirà l' prímar torment.
Despues farè que pateixi
fam y que sufreixi set,
y lligat de peus y mans,
en una coya 'l tindrè,
ahont m' aniré á recreá
y á insultál continuament.
Quant lo miri ja abatut,
sucumbint del dolò al pes,
als ulls del mon presentarlo
sabré com á delinquent,
fentlo mori á mans dels meus
com un criminal confés.
¡Oh! solament de pensarhi
no estich en mí de content.
- JOAN. (Aixó es una fiera ; d' home
la figura tè no mès.)
¡Comprench la vostra alegría!
Pero, amich, no perdem temps.
- TARRÉS. Donchs ala. ¿Será precís,
que 't deixis lligar ¿comprens?
D' aquest modo 't justificas
qusnt cridis y pugi gent
aqui y jo ab la ronda.
- JOAN. (Ah pilló!
Y ¿que faig, que faig?)
- TARRÉS. Y bè;
que t' hi pensas?
- JOAN. (Pit y fora.)
No m' hi penso, llígam ferm.
(*Treu corda y lliga á n' en Joan.*)
- TARRÉS. (Si escapas d' aquesta, dich
que prou fas.)
- JOAN. ¿Esteu content?
- TARRÉS. Y cóm no podria estarho?
—La rajola, quina es?
(*Se sentan crits lluny.*)
¿Qu' es aixó? sembla que sento
cert rumor á n' al carrer.
- JOAN. (¡Deu meu, que no 's precipitin.)
- TARRÉS. Si, son crits y ván creixent;
(*Anant á la finestra.*)
però son lluny. Ah! sens dupte
'l poble y l' ecséreit...
- JOAN. Bè,
¿que no enllestim?
- TARRÉS. Si, si,
habem d' aprofitá 'l temps:
mès que may m' es necessari
no perdrer ni un sol moment.
¿Ahont es la rajola?

y tú vás á ir derecho
de aquí á la cárcel, estas?
y dende allí, sigun pienso
ar garrote por truhan;
de mis manos no te sarva
ni la paz ni caridad *(Segueixen els crits.)*

¿Oyes esos gritos, niño?
pues por tí clamando están,
y como er pueblo te pesque
gran cuenta de ti dará.

TARRÉS. Infame, tu m' has trahit; *(A Joan ab furor.)*
alábat de qu' ets honrat.

JOAN. Si, tementme qu' escapessis
t' he preparat aquest llás;
no era just que t' ecsimissis
de respondre á un tribunal.
De tú conta Catalunya
per cents las atrocitats;
tú has persseguit als seus fills
ab crvel ferocitat.

Per conseguí ls' teus intents
has derramat molta sanch;
per adulá á n' al govern
mil voltas l' has enganyat,
presentantli com á infames
á ciutadans mol honrats.
Tú la virtut y la honra
y l' amor has trepitjat:
no estranyis que t' aborreixen
y t' odien els catalans.

SARGENTO. Mú bien, chavó.

TARRÉS. *(Ah! la porta
secreta... Ja m' he salvat.)*

(Acostantse ab disimulo á la porta esquerra del foro.)
Encara no soch vensút.

SARGENTO Mocito, acabemos ya.

TARRÉS. Permítame V. un momento.

(Ah! ja la toco!) Heu feu tart.

(A tots, obrint la porta ab rapidés.)

No se m' agafa á mi aixis
de qualsevol modo.

*(Apareix detrás de la porta Bernat ab un fusell que encara
á n' en Tarrés.)*

BERNAT.

¡Atrás!

ESCENA VII.

Dits, BERNAT y CATERINA.

- TARRÉS. (¡Oh, rabia!)
- BERNAT ¡Quiét!
- SARGENTO. ¡Só tunante!
- Vaya, atadme á ese chavó (*A n' als soldats.*)
con esas cuerdas.
(*Ensenyant las cordas ab que estava lligat Joan.*)
El nene
es buen truhan, como hay Dios.
(*Les soldats lligan á Tarrés.*)
- BERNAT. Si jo no arribo á sé alli
ns' fuig aquest pardalot.
- CATERINA. L' poble l' está buscant (*A Josepet y á Joan.*)
ab gran furia, y...
- BERNAT. Milló
Que 'n fassi del mil bossins
que encara serán ben pochs.
- JOSEPET. ¡Aixó may!
- TARRÉS. Señor sargento, (*Ab molta humiltat.*)
el pueblo con gran furor
me busca por la ciudad:
si me halla perdido estoy.
- SARGENTO. Eso prueba que te has hecho
á su cariño acreedor.
No temas: por callejuelas
te guiaré, cobardon!
Ya que has sido tan malvado
demuestra al menos valor.
Ea, vamos andandito
Agur, hechicero sol. (*A Caterina.*)
—Vamos, hecha pá delante (*A Tarrés.*)
Salú y pissetas... Adios.
(*Se 'n van Tarrés, l' sargento y soldats.*)
- BERNAT. ¡Viva la Pepa! Avuy si
qu' es lo meu dia milló:
al menos m' he tret de sobre
trenta anys, ho pots creure noy.
- JOAN. Ja veu com ho he arreglat;
previngut estava tot:
ja era segú quant l' hi deya
que no abrigués cap temor.
- JOSEPET. ¿Ara ja estarás tranquila?
- BERNAT. ¡Com ha caigut l' pillot!

- CATERINA. Tranquila si que ho estich.
Creureu que 'm fá compassió...
- BERNAT. No acabis, no acabis nena;
dirias un pecát gros.
- CATERINA. La dona no tè com l' home
tanta firmesa de cor,
- JOSEPET. Just es que paguí ls' delictes
que ha comès en aquest mon.
- JOAN. ¡Estem pronunciats? (A Bernat.)
- BERNAT. Jo ho crech!
home ¡si hi há un alborot!
May he vist mes alegría!
—Viva l' abi!—diu tothom.
Mireu, aixis que ha sentit
del himno de Riego l' só
la gent, tots á una alegres:
homes, donas, noyas, noys
crits donaban d' alegría
capás d' aixordá á n' als sorts.
A la Rambla hi há un gentíol
es plena de gom á gom.
—¡Que viva Espartero!—un crida
y —¡viva!—contestan tots.
Jo he surtit apressurat
ab lo meu fusell á coll
y —¡viva! ¡viva!—cridaba...
sense saber qué ni cóm
A la plassa de Sant Jaume
he anát y al Café nou:
he corregut per las plassas,
per carrers y carrerons
cridánt ¡Vi va, viva, viva!
quedantme, de cridar, ronch.
Vamos, tinch pó de morirme
de alegría ó tornám boig.
- JOSEPET. ¡Bè, Bernat!
- JOAN. Aixis m' agradar
- BERNAT. Jo soch molt lliberalot,
- JOAN. Ha tardat; pero ha vingut
l' gran dia.
- BERNAT. Aixó es aixó.
- JOSEPET. Demá, nena', al demati
casats serem, si Deu vol.
- BERNAT. Si, si; demá broma llarga.
- JOAN. A vostre pare dins poch
tindreu l' gust de abraçar.
- CATERINA. ¡Pobre vellet del meu cor!
¿Voleu dir que?...
- JOAN. No ho dupteu
- JOSEPET. Quant vingui será ditxós.
- CATERINA. Deu es molt just.
- JOAN. Es vritat

Ell es qui presta consol
al desvalit; ell qui pesa
bonas y malas accions,
donant premi á 'n al lleal
y cástich á n' al traidó.

FI DEL DRAMA.

